

KONNEKTÍV STRATÉGIA

ORBÁN Balázs: *Huszárvágás. A konnektivitás magyar stratégiája.*

MCC Press, Budapest, 2023. 288 oldal, 4950 Ft

A világon nem nagyon született olyan mű, amely ilyen gyorsan reagált volna azokra a történelmi léptékekkel gyorsnak tűnő változásokra, amelyek alapjaiban rengették meg a Nyugat jövőképebe vetett hitünket. Az általunk ismert világrend és geostratégiai logika az elmúlt néhány évben minden eresztekében recsegni-ropogni kezdett. Európa meglepetten szembesült azzal, hogy a világ más régiói, más globális vagy regionális hatalmai más fejlődési pályán mozogva sikereket érnek el a gazdaság és a politika terén, és lassan felépítenek egy a Nyugat szempontjából alternatív valóságot. A Nyugat ráébredt, hogy ha a sakkjátszmát a mostani bábukiosztással, a sakk hagyományos szabályai szerint játssza, akkor néhány lépés múlva mattot kap. Talán ezért borította fel a sakkjátszmát, és lépett egy olyan útra, amely újrendezi a globális érdekegyensúlyok törékeny rendszerét és közvetlen módon is a blokkosodás irányába hat. Rá kellett ébrednünk, hogy a világ gazdasági és politikai súlypontjai már régóta Európán és a Nyugaton kívül vannak, és a történelem kerekének tengelye már régóta nem körülöttünk forog. Az elmúlt néhány évben Európa fokozatosan elszigetelődött: orosz-ukrán háború és a szankciós politika, a Kínától való elszakadási politika, a Hamasz terrortámadása utáni törés a muszlim világ és a Nyugat között, vagy éppen a BRICS új bővítési köre stb. Az így kialakuló törésvonalak vagy lassan már tektonikus törésárcok által összevissza szabdalt világban a Nyugat és azon belül is az Európa Unió fokozatosan, majd egyre gyorsuló ütemben elszigetelődik, és a többnyire szándékos blokkosodás folyamatában magára marad. Milyen szerep juthat ezen a törésárcokkal szabdalt globális sakk-

táblán egy akkora országnak, mint Magyarország? Mekkora és milyen természetű lehet a nemzeti érdekérvényesítési logikára épülő, a magyar emberek érdekeit figyelembe vevő külpolitika mozgásteré? Milyen stratégiát kell követnünk, hogy a magyar nemzeti érdek mentén fejlődhessen tovább Magyarország? Orbán Balázs jogász, az MCC kuratóriumi elnöke és a miniszterelnök politikai igazgatójának könyve ezekre a kérdésekre keresi a választ.

A könyv első fejezete, *Világ/rend. Mit hoznak a következő évtizedek?* részletesen és komoly gondolati alaposággal járja körbe azt a nemzetközi, elsősorban az európai politikát eluraló érzést, hogy az Európai Unió jelenlegi balliberális/progresszív politikája kontinensünk elszigeteléséhez vezet, és rohamléptekkel halad abba az általunk nem kívánt irányba, hogy a világ ismét, divergáló politikai és gazdasági érdekek mentén legalább két nagy blokkra szakadjon. A globalizáció (amely nem egyenlő a neoliberalizmussal) eredetileg összekötni volt hivatott a világ piacait és sok más alrendszerét, hogy a tőke szabad áramlásának útjából elhárítson minden akadályt. Mivel azonban a Nyugat fegyvereként számotartott globalizáció azzal a nem várt következménnyel is járt, hogy mások is hasznát látták, és elkezdtek gazdagodni, megerősödni és alternatív kereskedelmi hálózatokat

létrehozni – akár a Nyugattal szemben is. Lehet, hogy eljött az ideje a nyugati stratégiák szempontjából annak a fázisnak, hogy a szabad tőkeáramlást és áruforgalmat megtörjék, és a világot érékközösségek mentén blokkokra szabadlják, hogy ezzel valamit megmentsenek a globalizáció eredeti céljából és hasznából? A szerző a folyamat lépéseit és következményeit kilenc pontban

foglalja össze. Ezen logika mentén jut el *A blokkosodás valós kockázat* című fejezetig, amelyben négy forgatókönyvet vázol fel: 1) unipoláris világrend a régi hegemóniával, 2) unipolaritás új hegemóniával, 3) bipolaritás; illetve 4) multipolaritás. A konklúzió egyértelmű: *a Nyugat blokkosodásban gondolkodik, és már nem vonzó elképzelés a világ minél teljesebb összekapcsoltsága*. Emellett az EU-n belül olyan politikai irányzatot erőltet, amely kiszolgálja ezt a vitatott érdekrendszerét. Ennek a nyomását leginkább a magyar kormány és Magyarország érzi magán. A Nyugat puha és kemény eszközök (szankciós politika) segítségével fokozza az elsősorban Oroszországgal és Kínával szembeni blokkosodás kockázatát vagy kívánt létrejöttének esélyét, amely könnyen olyan helyzetet idézhet elő, amely egy globális háború veszélyét hordozza magában.

A második fejezet főleg szuverenitási kérdésekkel foglalkozik, és arra keresi a választ, hogy a szuverenitás visszanyerése milyen gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális mozgásteret jelentett Magyarországnak, illetve a magyar jobboldali kormánynak. A szuverenitás filozófiai/gazdasági alapjaira épülő magyar politika gazdasági és társadalmi eredményeinek tételes felsorolása és részletes elemzése győzi meg az olvasót, hogy a nemzeti szuverenitások alapjain is épülhet egy erős Európai Unió. Orbán Balázs részletesen elemzi továbbá, hogy mik azok a mutatók, amelyekkel egy ország fejlettségét mérni lehet, és hogy ezek alapján Magyarország mennyit fejlődött az elmúlt bő 13 évben. Az értékelés mellett külön felhívja a figyelmet a fejlődési ciklusok egyes szintjei közötti átmenetek jellemzőire, esetleges veszélyeire. A fejezet konklúziójában Orbán Balázs teljes joggal állapítja meg, hogy az ismertető elején felvázolt politikai blokkosodás a gazdasági kapcsolatok globális bővítése, tehát a fejlődés útjába olyan, szinte áthághatatlan akadályokat görget, amelyek – kulturális, földrajzi és gazdasági okokra visszavezethetően – nem szolgálják Magyarország érdekeit.

Az elméleti kereteket felvázoló és részletes helyzetértékelést adó első két fejezet után a harmadik fejezet az ezekből levezethető stratégiai cél filozófiai keretrendszerének megfogalmazása. A fejezet olyan kulcsfogalmakat jár körül, mint a konnektivitás, a reziliencia, a *keystone state*, illetve a taktikai megvalósítás, vagyis maga a huszárvágás. Az ország adottságaiból eredeztethető stratégiai cél a konnektivitás erősítése és a *keystone state* („boltív zárókö ország”) mint a boltív két oldalát fent, középen összetartó, a két kialakuló világrend közötti összeköttetést megteremtő zárókö szerep megfogalmazása és gyakorlati alkalmazása. A konnektivitás az egymástól elzárkózó nagy rendszerek egyes alrendszerei közötti kapcsolattartás képessége, amely összekötő szerep egyik megfogalmazása lehet a *keystone state*. A stratégia megvalósításához merész, autonóm politikálásra van szükség, amit a szerző a huszárvágás hasonlaltal ír le. *A huszárvágás a stratégiai célok megvalósításának taktikai módszertana*. A konnektivitás

lényegét szerző abban fogja meg, hogy „képesség egy bizonyos gondolkodásmódra, illetve képesség az ez alapján véghezvitt cselekvésre”. A konnektivitás lényegét Orbán Balázs *A magyar konnektivitás 12 pontja* című fejezetben fogalmazza meg.

Orbán Balázs könyve adatgazdag, történelmi párhuzamokkal és statisztikai hivatkozásokkal gazdagon teletűzdt mű. Gondolati súlyát hangsúlyozza, hogy számos alkalommal a szinte önálló esszékként értelmezhető lábjegyzetekkel igyekszik – a törzsszöveg logikai ritmusát meg nem törendő – mélyebben kifejteni a téma egy-egy speciális aspektusát, miközben az 55 oldalas bibliográfia mutatja, hogy szerzője milyen átfogó szakirodalmi ismeretekre és az azokból származó tudásra alapozta a magyar stratégiaalkotás kézikönyvét. A könyv nemcsak azért fontos, mert megalkotja a magyar geopolitika stratégiai mozgásterének keretrendszerét, hanem azért is, mert – mint már utaltunk rá – Nyugaton ilyen könyvek nem születnek, nem is nagyon szülehetnek, hiszen a *mainstream* nyugati politikai elit nem túrná el ilyen unortodox, a kurrens nyugati világ filozófiáját, politikai filozófiáját és aktuális politikai döntéseinek logikai alapját, létjogosultságát megkérdőjelező gondolatok publikálását. Ha ír is valaki konnektivitásról, akkor azt csak elméleti keretek között teszi, és gondolatait nem tudja egy gyakorlati, aktuális geopolitikai stratégia megalkotásának folyamatában megmérteni, hiszen nyugati környezetben a magyaron kívül egyetlen kormány sincs, amely ezt felvállalná. Külföldön ugyanis nincs is olyan megtermékenyítő vagy inspiráló politikai közeg, amely egy adott ország kül- és belpolitikája szintjén a blokkosodás általunk veszélyesnek tartott jelenségével foglalkozna. Így nem csodálkozhatunk rajta, hogy az első, a kérdést mint globális veszélyforrást meghatározó mű Magyarországon, Orbán Balázs tollából született.

Magyarország helyzete – földrajzi elhelyezkedéséből és ehhez kapcsolódó múltjából fakadó, a szerző korábbi könyvében elemzett hozzáállása – azonban nemcsak hogy lehetővé, hanem kötelezővé is teszi, hogy a blokkosodó világ mintázatát és szinte tektonikus mozgásait ebből a szemszögből is vizsgáljuk. Gondolatai nemcsak keretezik a magyar politikát, hanem ennek a szilárd logikai, geopolitikai és filozófiai hatterét is megfogalmazzák, ami alapvető feltétele kell hogy legyen a következő évek sikeres magyar külpolitikájának. Magyarországon a konzervatív filozófiai innováció – geopolitikai szinten mindenképp, de lehet, hogy más területeken is – ezzel a művel érte utol a konzervatív politikai innovációt. Sőt, a könyvben foglalt gondolatok távlatosságukkal megfogalmazták azt a (geo)politikai filozófiai keretrendszerét, amelyben – az Orbán Balázs korábbi könyvében megfogalmazott magyar érdektől vezérelt célokat szem előtt tartva – a magyar politikának, ha önálló érdekekre és gondolatiságra s nem a nyugati érdekek elfogadására és az azoknak való alávetésre épül, terveznie és mozognia kell.

DEZSŐ TAMÁS